

Kristillisdemokraattien

Yrittäjyysohjelma 2015

1 Yrittäjä sitä työtä luo

2. Perustietoa suomalaisesta yrittäjyydestä

- 2.1. Yrittäjyys
- 2.2. Yrittäminen
- 2.3. Yritysmuodot
- 2.4. Yksinyrittäjyys
- 2.5. Naisyrittäjyys
- 2.6. Yritysten määrä

3. Pk-yritysten merkitys kansantaloudelle

- 3.1. Pk-yritykset hyvinvointia rahoittamassa
- 3.2. Pk-yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä

4. Valtio ja kunnat edistämään yrittäjyyttä

- 4.1. Kasvuyrittäjyyden kansainvälistä vertailua
- 4.2. Kilpailukykyinen yritysverotus on Suomelle elinehto
- 4.3. Kuntien ostopalvelutoiminnan kehitys
- 4.4. Ylisääntely tulee purkaa
- 4.5. Näkökohtia rahoituksesta ja tulevaisuuden tarpeista
- 4.6. Sote-uudistus ja järjestämislaki
- 4.7. Kehittämistarpeet

5. KD:n tavoitteet 2015-2019

- 5.1. Yrittäjän sosiaaliturvaa parannetaan
- 5.2. Lisähenkilön palkkaamisen kynnystä alennetaan
- 5.3. Työvoiman saatavuutta parannetaan
- 5.4. Ylivelkaantuneiden tilannetta helpotetaan
- 5.5. Yrittäjyyskasvatukseen panostetaan
- 5.6. Yrityksen perustamista ja omistajanvaihdosta helpotetaan

5.7. Yrityksille on tarjolla toimitiloja

- 5.8. Yhdyskuntarakennetta eheytetään
- 5.9. Yritysten kasvua tuetaan neuvonta- ja kehittämispalveluilla
- 5.10. Erikoistuneille yrityksille annetaan erikoistunutta neuvontaa
- 5.11. Yrittäjille tarjotaan tarkoituksenmukaista koulutusta
- 5.12. Kasvua etsitään elinkeinopoliittisilla kokeiluilla
- 5.13. Innovaatioita tuetaan ja luodaan menestystarinoita
- 5.14. Yritysten ja korkeakoulujen yhteistyötä lisätään
- 5.15. Työvoimatarve ennakoidaan koulutustarjonnassa
- 5.16. Seutukunnille luodaan yhteiset pelisäännöt
- 5.17. Tavoitteena on kilpailuneutraalius
- 5.18. Tuetaan hyvinvointipalveluja turvaavien yritysten syntymistä
- 5.19. Kansainvälistyvän työvoiman palveluja selkiytetään
- 5.20. Panostetaan yrittäjyyttä tukevaan liikenneinfrastruktuuriin
- 5.21. Naisvaltaisille aloille suunnataan kansainvälistymisohjelmia ja rahoitusratkaisuja
- 5.22. Luodaan "joustoturvates" lääkkeeksi työmarkkinoiden jäykkyyteen
- 5.23. Parannetaan yrittäjien verotuksellista asemaa
- 5.24. Puretaan ylisääntely

6. Yrittäjyys ja arvot

7. KD:n kansanedustajien ja europarlamentaarikon toimenpiteet

1. Yrittäjä sitä työtä luo

Suomen Kristillisdemokraattien yrittäjyysohjelman tavoitteena on luoda yleiskuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaedellytyksistä sekä kehitystrendeistä Suomessa, sekä puolueen keskeisistä tavoitteista yrittäjyyden kehittämiseksi. Tarkastelussa ovat erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset sekä mikroyritykset, joissa on kasvupotentiaalia uusien työpaikkojen luojina sekä mikroyritykset, joissa yrittäjän tuen tarve yleensä suurinta.

Suhtautuminen yrittäjyyteen on kehittymässä ilahduttavasti myönteiseen suuntaan. Pienten ja keskisuurten yritysten eli pk-yritysten merkitys tunnustetaan tänä päivänä yleisessä keskustelussa. Vaikka 25 suurinta suomalaista yritystä vastaa edelleen yli puolesta maamme viennistä, tarvitaan yhä enemmän kansainvälistyviä pk-sektorin yrityksiä. Pk-yritysten osuus kaikista yrityksistä on 99,8 prosenttia. Vaikka juhlapuheissa yrittäjyydestä puhutaan positiivisesti, päätöksenteon eri tasoilla luotetaan yhä erityisesti suuryritysten voimaan. Valtionhallinnon suhtautuminen muuttuu vaalikausittain, ja kunnissa asennoituminen on vaihtelevaa. Asennoituminen yrittäjyyteen heijastuu muun muassa kaavoitus-, tarjouspyyntö- ja ulkoistamispäätöksiin.

Maamme talouden kehitys ja yritystoiminta eivät ole kiinni vain konkreettisista päätöksistä, vaan myös siitä mistä keskustellaan ja mihin sävyyn. Mitä enemmän yritysten ja sitä kautta koko talouden kasvupotentiaalista saadaan lähitulevaisuudessa irti, sitä vähemmän joudutaan miettimään, mitä veroja korotetaan ja kuinka paljon tai mitä julkisia menoja vähennetään.

On päästävä myönteiseen asenneilmapiiriin suhteessa riskinottoon, kasvuun ja menestykseen. Suomen nouseminen talouskriisistä on kiinni siitä kuinka nopeasti saadaan synnytyksi uutta innovatiivista yritystoimintaa ja miten mikroyritykset pääsevät kasvuun kiinni. Tavoitteeksi on asetettava voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuuden nostaminen 12 prosenttiin kaikista yrityksistä.

Suomen on löydettävä uusia tapoja rahoittaa suomalaista hyvinvointia. Verotulot jakaantuvat karkeasti kolmeen osaan: kulutusveroihin kuten arvonlisäverotulot, tuloveroihin ja muihin veroihin, jotka kukin tuottavat kolmasosan. Tämä tarkoittaa, että kulutusverot ja palveluyritysten maksamat palkat ovat huomattava osa suomalaista verotusta ja sen myötä hyvinvoinnin rahoittamista.

Palvelusektori jakaa verotuksen kautta hyvinvointia merkittävästi koko Suomeen. Palvelujen lisäksi tarvitsemme uudenlaista teollisuutta, joka myös kykenee vientiin. Kun perinteinen vientiteollisuus lähtee globaaleille markkinoille, se siirtyy hyvin nopeasti sinne, missä kustannukset ovat kokonaisuudessaan alhaisimmat. Tässä kisassa Suomi on pärjännyt perinteisesti aika huonosti.

Samalla meidän tulee tähdätä entistä enemmän myös kehitysmaiden piirissä tehtävään työhön, jolla voi olla merkittävä vaikutus sekä niiden omalla muutoksella että Suomelle.

2. Perustietoa suomalaisesta yrittäjyydestä

2.1. Yrittäjyys

Yrittäjyys on uusien toimintaorganisaatioiden, erityisesti liiketoiminnallisten yritysten, luomista vastauksena markkinoilla havaittuihin mahdollisuuksiin tai puutteisiin. Yrittäjyyttä pidetään kansantaloudellisen toiminnan perustana. Ilman riittävää yrittämistä yhteiskunnan työllistämismahdollisuudet heikkenevät. Joissakin yhteiskunnissa, kuten esimerkiksi Yhdysvalloissa, on luotu mielikuvaa suuresta yrittämisen vapaudesta ja myönteisestä suhtautumisesta yrittäjyyteen. Sosialistisen suunnitelmatalouden maissa yrittämisen vapaus taas on rajoitettua.

Yrittäjyydellä voidaan tarkoittaa useaa eri asiaa riippuen siitä, millaisesta yhteiskunnasta on kyse. Laajasti ymmärrettynä yrittäjyyteen voi kuulua oman yrityksen perustamisen lisäksi myös freelance-tyyppisten keikkatöiden tekeminen. Yrityksissä voidaan puhua

sisäisestä yrittäjyydestä, joka tosin liittyy enemmän työntekijöiden motivointiin ja tulospalkkaukseen kuin yritystoimintaan.

Yrittäjäksi ryhtyminen on haasteellista. Kaikista toiminnassa olevista yrityksistä noin kolmasosa on jollakin tavalla sivutoimisia. Lähes kolmasosa yrityksistä lopettaa toimintansa kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Kolmas vuosi on yritystoiminnan jatkumisen kannalta usein ratkaiseva ja viiden vuoden jälkeen toiminnassa on enää puolet yrityksistä.

Yrittäjä kantaa pienyrityksissä kokonaisvaltaista vastuuta niin taloudellisesti kuin henkisen pääoman ja osaamisen osalta. Yrittäjällä ei ole kiinteää kuukausipalkkaa, ja hän toimii erilaisen sosiaali- ja eläketurvan alaisuudessa kuin palkansaaja, joskin yrittäjän perhejäsenten sosiaaliturvaa on juuri parannettu. Yrittäjän ja usein koko hänen perheensä elintaso on riippuvainen yrityksen toiminnasta. Yrittäjä kantaa riskin ja vastuun yksin, henkilökohtaisesti ja perheensä kanssa, mikä vaatii yrittäjältä hyvää riskinotto- ja -sietokykyä. Jos yrittäjä toimii osakeyhtiömuodossa, ovat vastuut yhtiöllä, eivät yrittäjällä henkilökohtaisesti. Henkilökohtaiset riskit ovat olemassa siinä tapauksessa, että yrittäjä on toiminnan rahoittamiseksi antanut henkilökohtaisen takauksen yrityksen lainoille. Tämä tilanne on tyypillinen erityisesti aloittaville yrittäjille.

2.2. Yrittäminen

Yrittäminen tarjoaa riskien lisäksi myös mahdollisuuksia toteuttaa omia unelmiaan ja määrätä itse tekemisistään. Riskin vastapainoksi yrityksen menestyminen voi tarjota huomattavasti palkansaajaa suuremmat tulot. Yleisesti yrittäjät tekevät enemmän töitä kuin palkansaajat, mutta ovat työhönsä tyytyväisempiä. Yrittäjät joutuvat yleensä investoimaan yrityksen alkuvaiheen panostukset omasta taskustaan. Korkean profiilin starttiyritykset voivat yrittää etsiä yritykselleen myös riskirahoitusta tai niin kutsuttua enkelirahoitusta eli asiastaan innostuneen varallisuutta omaavan henkilön panostusta.

Rahoituksen myötä yrittäjä voi menettää päätösvallan yhtiössä ja joutua työntekijän

asemaan kantamastaan riskistä huolimatta. Rahoituksen on tarkoitus tarjota käyttöpääomaa, jolla katetaan yrityksen alkuvaiheen negatiivinen kassavirta (nk. kuoleman laakso). Usein käytetty työkalu yrityksen perustamisessa ja erityisesti rahoitusta haettaessa on liiketoimintasuunnitelma ja siihen liittyvät yrityslaskelmat.

Yrittäjien tulot eivät jakaudu tasaisesti. Reilulla viidenneksellä yrittäjistä tulot jäivät toissa vuonna alle 15 000 euroon, lähes kahdella kolmanneksella tulot jäivät alle keskipalkan ja vain viidenneksellä tulot ylittivät 55 000 euroa. Yritystoiminta on osapäiväistä tai sivutoimista alle 15 000 vuosituloja saavilla.

Vuoden 2012 alussa yritys- ja pääomaverotusta uudistettiin. Yhteisöverokanta alennettiin 24,5 prosenttiin, pääomaverokanta korotettiin 30 prosenttiin ja 50 000 euroa ylittävien tulojen osalta 32 prosenttiin. Lisäksi samanaikaisesti toteutettiin pääomatuloverotuksen kiristys ja vero muuttui progressiiviseksi. Pk-yritysten yhteen kertaan verotettujen osinkojen osakaskohtainen katto laskettiin 90 000 eurosta 60 000 euroon. Keskimääräinen osinko listaamattomista osakeyhtiöistä jäi noin 16 400 euroon ja valtaosalla yrittäjistä osingot olivat vähäisiä. Yli 75 prosentilla yrittäjistä osinkotulot jäivät alle 10 000 euron.

Yritys- ja pääomaverojärjestelmä on muuttanut yrittäjien tulojen rakennetta siten, että myös tuloverotukseen tehtävät muutokset vaikuttavat yrittäjien verotukseen merkittävästi. Yrittäjien tuloista kolme neljäsosaa luetaan ansiotuloksi. Viime vuosina tuloverotusta ei kuitenkaan ole kyetty keventämään aikaisempien vuosien malliin. Tämän seurauksena yrittäjien verotus kiristyi hieman vuonna 2012.

Erityisesti suuria yrityksiä koskevaa yhteisöveroa laskettiin vielä 4,5 prosenttiyksiköllä 20 prosenttiin, vuonna 2014. Veroprosentin laskemisella pyrittiin turvaamaan yritysverotuksen kansainvälistä kilpailukykyä, sillä yritysveroprosentteja on kevennetty monissa maissa viime vuosina.

Yrittäjyyttä tukevat toimet ovat perustuneet Suomessa erilaisten kehitysyhtiöiden ja organisaatioiden perustamiseen. Ne pyrkivät tarjoamaan asiantuntijapalveluita yrittäjiksi aikoville. Näitä ovat muiden muassa (uus)yrittäjyyskeskukset, yrityshautomot ja tiedepuistot. Yrityksen perustamiseen on mahdollista saada julkista rahoitusta. Yrittäjyyttä voi myös opiskella sekä pää- että sivuaineena yliopistossa.

Tapa- ja sarjayrittäjyys ovat yleistyneet Suomessa. Tapayrittäjä on henkilö, joka on perustanut, ostanut tai perinyt enemmän kuin yhden yrityksen. Sarjayrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka on myynyt omistamansa yrityksen ja perustanut, perinyt tai ostanut uuden.

Vuosittainen kaksipäiväinen Slush -teknologia- ja kasvuyritystapahtuma Helsingissä, keräsi jälleen yhteen pohjoiseurooppalaiset yritykset. Tapahtuman tavoitteena on auttaa yrittäjiä menestymään ja nostamaan yrityksensä maailman parhaaksi valitsemallaan toimialalla. Slush-tapahtumassa oli vuonna 2014 mukana yhteensä noin 200 miljardin euron arvosta riskirahastoja, yli 400 sijoittajaa, kuten enkeleitä riskisijoittajia ja suuryrityssijoittajia.

2.3. Yritysmuodot

Yritystoiminta on aloitettu Suomessa perinteisesti toiminimimuotoisena ja myöhemmin toiminnan laajentuessa yritys on yhtiöitetty. Tilastokeskuksen mukaa vuonna 2013 toimintansa aloittaneista yrityksistä 15.109 eli 50% oli liikkeen- tai ammatinharjoittajayritystä (yhtiömuotona luonnollinen henkilö, eli toiminimi) ja 12.290 eli 41% osakeyhtiötä ja 868 eli 4,1% kommandiittiyhtiötä. Kaikkiaan Suomessa toimi 354.000 yritystä, joiden henkilöstömäärä oli 1.472.000.

Toimialoittaiset erot yritysmuodon valinnassa ja pysyvyydessä ovat merkittäviä. Toiminnassa olevissa yrityksissä osakeyhtiö on Suomessa kuitenkin tavallisin yritysmuoto 48 prosentin osuudellaan, kun toiminimiä on 40%. Vielä vuonna 1996 toiminimimuotoisia yrityksiä (ammatin- ja liikkeenharjoittajia) oli enemmän kuin osakeyhtiöitä.

Vuodesta 1990 lähtien osakeyhtiöiden osuus yrityskannasta on kasvanut 30 %:sta nykyiseen yli 40 %:in. Osuus ei ole juurikaan kohonnut 2000-luvulla. Pienten osakeyhtiöiden suosion arvioidaan silti nousevan uuden osakeyhtiölain alennettujen osakepääomavaatimusten vuoksi.

Kaikkien yritysten liikevaihdosta osakeyhtiöiden osuus on 89% ja osuus henkilöstöstä 85 %. Osakeyhtiöt työllistävät keskimäärin noin 9 henkilöä. Toiminimet työllistävät usein vain yhden henkilön, yrittäjän itsensä. Siksi ne työllistävät suuresta lukumäärästään huolimatta vain seitsemän prosenttia kaikkien yritystemme henkilöstöstä. Työllisyyteen voitaisiinkin merkittävästi vaikuttaa kannustamalla yksinyrittäjiä palkkaamaan yksi työntekijä. 2000-luvulla suhteellisesti eniten on vähentynyt kommandiittiyhtiöiden ja avointen yhtiöiden määrä. Myös ne ovat kooltaan hyvin pieniä työllistäen keskimäärin pari henkilöä.

2.4. Yksinyrittäjyys

Suomessa on 282 635 yritystä pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous (Tilastokeskuksen ennakkotieto vuodelta 2013). Niistä alle 10 työntekijän yrityksiä on 264 641 eli 93,6 prosenttia. Pienyrityksiä on 14 871 (5,3 %), keskisuuria 2 539 (0,9 %) ja suuryrityksiä 584 (0,2 %). Noin 170.000 eli noin 65% on yrityksiä, joissa työskentelee vain yrittäjä yksinään ilman ulkopuolisia työntekijöitä ja ilman, että kukaan yrittäjän perheenjäsenistäkään on yrityksessä työssä. Yksinyrittäjien lukumäärä on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 40 000:lla. Samalla yhden hengen yritysten suhteellinen osuus kaikista yrityksistä on kasvanut.

Pienet ja keskisuuret (alle 250 hengen) yritykset työllistävät noin 63 prosenttia kaikkien yritysten henkilöstöstä. Yrittäjien keskimääräiset tulot vuonna 2012 olivat 44 974 euroa. Tuloista ansiotuloa oli 74 prosenttia ja loput 26 prosenttia oli pääomatuloa. Kun eläkemaksu otetaan huomioon, yrittäjien keskimääräinen veroaste oli 33,2 prosenttia.

Uusista työpaikoista syntyi vuonna 2011 alle 50 hengen toimipaikkoihin 90 % ja ainoas-

taan 4 % vähintään 100 hengen toimipaikkoihin. Kun pk-yrityksiksi lasketaan kaikki alle 250 henkeä työllistävät, on ylivoimainen rekrytointivolyymi nimenomaan pk-yrityksissä. Näin ollen pk-yritysten kokemilla rekrytointiongelmilla on merkittäviä vaikutuksia koko työmarkkinoihin.

Vuonna 2013 Suomessa oli 15–64-vuotiaita itsensä työllistäjiä 152 000 henkeä ja ryhmän osuus kaikista työllisistä oli noin 6 prosenttia. Ajanjaksolla 2000–2013 itsensä työllistäjien (15–64-vuotiaat) määrä on kasvanut noin 32 000 hengellä.

Suurin osa 15–64-vuotiaista itsensä työllistäjistä on yksinyrittäjiä. Heitä oli noin 112 000 vuonna 2013. Ammatinharjoittajia oli noin 29 000 ja freelancereita ja apurahansaajia yhteensä noin 12 000.

Lähes poikkeuksetta uusi yritystoiminta aloitetaan yhden henkilön yrityksenä. Näiden pienimpien yritysten joukosta osa lähtee kasvamaan, ja näistä yrityksistä muodostuu aikanaan myös palkkatyötä muille tarjoavia suuriakin työpaikkoja.

Yksinyrittäjät toimivat pääasiassa yksityisinä elinkeinonharjoittajina toiminimellä, mutta myös osakeyhtiömuotoa käytetään enenevässä määrin yhden henkilön yritysmuotona. Osakeyhtiöiltä vaadittavan osakepääoman vähimmäismäärän pienentäminen 2500 euron edisti hyvin yritystoiminnan aloittamista suoraan yhtiömuotoisena.

Yksinyrittäjän tilanne poikkeaa muista erityisesti siinä suhteessa, että yrittäjä tekee yrityksessään lähtökohtaisesti kaikki työt itse. Yrittäjät käyttävät keskimäärin selvästi enemmän aikaa työhönsä kuin palkansaajat ja tämä koskee myös yksinyrittäjiä. Yksinään toimimisesta seuraa myös se, että jos yrittäjä esimerkiksi sairastumisen tai muun syyn vuoksi on estynyt työnsä tekemisestä, työt jäävät useimmissa tapauksissa kokonaan tekemättä ja ansio syntymättä. Yksinyrittäjälle voi tästä syystä olla haastavaa järjestää itselleen riittävästi esimerkiksi sairauslomaa, töitä tehdään puolikuntoisena ja ongelmat kasaantuvat tai pitkittyvät. Yksinyrittäjän mahdollisuudet poissaoloihin yrityksestään, esimer-

kiksi perheen hoitovelvoitteiden vuoksi tai loman pitämiseksi, ovat monessa tapauksessa rajoitetummat kuin muilla kansalaisilla. Yksinyrittäjä vastaa myös yrityksen kehittämisestä ja laajentamisesta yksin. Toisaalta, moni yrittäjä myös arvostaa yrittäjyyden tuomaa vapautta esimerkiksi määritellä oma työaikansa jne.

Arvonlisäverotaakka on pienimmille työvaltaisille yrityksille kova, ja veron siirtäminen täysimääräisesti hintoihin on vaikeaa. Arvonlisäveron haittoja vähentäisi esimerkiksi arvonlisäveron perusvähennyksen nostaminen. Yritys voi nykyisin joutua maksamaan arvonlisäveron ennen kuin on itse saanut suorituksen laskustaan. Pienen yrityksen kassan hallintaa helpottaisi, jos veron voisi maksaa vasta siltä kuukaudelta, kun on maksun saanut. Tämä pidentäisi maksuaikaa käytännössä noin kuukaudella.

Samalla tulee harkita sitä, miten tasausväli määritellään, voiko sille suuntautuvan vähennyksen saada automaattisesti ja mikä vähennyksen suuruus tältä osin on.

Sunnuntain aukiolot ovat erityisen haastavia pien- ja yksinyrittäjille. Pienyrittäjä maksaa sunnuntaisin kaksinkertaisen palkan työntekijöilleen, ja sunnuntaityöskentely heikentää erityisesti yksinyrittäjän jaksamista merkittävästi. Lepopäivän pitäminen on joskus mahdotonta. Usein pienyrittäjäkin tekee sunnuntaityöt itse säästääkseen palkkakuluissa. Kristillisdemokraatit vastustivat aikanaan tehtyä muutosta, mikä kritiikki on osoittautunut oikeaksi myös siinä suhteessa, että merkittävä osa kaupasta siirtyy nettiin ilman tarvetta suuriin myyntitiloihin. Riittävä vapaa-aika ja työajan joustavuus palvelevat kuitenkin työssä jaksamista sekä perhe-elämän ja työn yhteensovittamista.

On syytä muistaa, että yritykset siirtyvät kokoluokasta toiseen henkilöstön määrän kasvaessa. Monessa tapauksessa yhden henkilön yrityksilläkin olisi mahdollisuuksia laajentaa toimintaa, mutta yrittäjät eivät välttämättä ole halukkaita ottamaan kannettavakseen niitä uusia riskejä ja velvoitteita, joita laajentamisen vaatima toisen henkilön palkkaaminen tarkoittaisi. Toisen henkilön saaminen

yrittäjien merkitys kuitenkin monesti olennaisesta helpotuksesta yrittäjän toiminnalle, kun tehtäviä voisi jakaa. Yksinään toimivan yrittäjän ongelmiin on syytä puuttua yrittäjyyshalukkuuden parantamiseksi.

2.5. Naisyrittäjyys

Naisyrittäjien määrä on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Vuoden 2011 lopussa Suomessa oli 84.000 naisyrittäjää, jos alkutuotantoa ja avustavia yrittäjäjäseniä ei lasketa. Tämä on kolmasosa kaikista yrittäjistä. Naisten yritysten määrää lisää edelleen se, että laskelman ulkopuolella olevissa miesten ja naisten yhdessä omistamissa yhtiömuotoisissa yrityksissä nainen tai naiset toimivat yrittäjinä. Kolme neljäsosaa naisten yrityksistä on pieniä toiminimuotoisia yrityksiä. Osakeyhtiömuotoisten yritysten osuus jää alle viidennekseen naisten yrityksistä.

”Suuri syy siihen, miksi naisyrittäjät ovat vähemmistönä kaikista yrittäjistä, on hankala perheen, vapaa-ajan ja yritystoiminnan tasapainoinen yhdistäminen.” Sirkka Warvas, koulutus- ja konsulttialan yrittäjä, SIPA, NTM, Lohja

Naisyrittäjien osuus työllisistä eli yrittäjäaktiivisuus on 7,0 prosenttia ja miesten 13,4 prosenttia. Naisyrittäjiä on Suomessa enemmän kuin Euroopassa keskimäärin. Naiset ovat keskimäärin nuorempia ja koulutetumpia kuin miesyrittäjät. Kaksi kolmasosaa heistä on yksinyrittäjiä.

Sosiaaliturvakustannusten korkeus, sijaisen saantivaikkeudet, varovaisuus ja riskinottohaluttomuus ovat Taloustutkimuksen tekemän tutkimuksen mukaan naisyrittäjyyden merkittävimmät vaikeudet. Saman tutkimuksen mukaan 65 prosenttia naisyrittäjien perheistä ajattelee, että yritys vie liian paljon aikaa. Muutoin perheen myönteinen tuki ja kannustus ovat merkittävässä asemassa yrittäjyyttä mietittäessä. Naisyrittäjien, erityisesti yksinyrittäjien, turvallisuustilanne on myös ongelmallinen. Esimerkiksi naisena yksin yrittävän vähittäiskauppiaan riski joutua väkivallan uhriksi on lähes kaksi kertaa suurempi kuin vastaavassa väestössä keskimäärin.

Yritystoiminnan neuvontatyö ja tuki ovat tärkeässä roolissa, ei vain uusille naisyrittäjille, vaan myös jo pitempään toimineille. Neuvoja tarvitaan verotuskohtelun koukeroissa, vinnin aloittamisessa ja kansainvälistymisessä, sukupolvenvaihdon hoitamisessa ja yrityksen laajentamisessa.

Yrittäjänäisten Keskusliiton kehittämä yrittäjien sijaispalvelujärjestelmä SIPA mahdollistaa yrittäjien ammattitaitoisten sijaisten palkkaamisen. Lisäksi järjestelmä rohkaisee pienyrityksiä kasvuun, ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen, opiskeluun ja yritystoiminnan kehittämiseen. SIPA-järjestelmästä tulee kehittää valtakunnallinen ja pysyvä.

Kristillisdemokraatit ovat esittäneet, että sosiaali- ja sivukulut tulisi periä ja tuet maksoo niin, etteivät naisvaltaiset alat kärsisi. Esimerkiksi voitaisiin keventää vanhempainvapaalta palaavien työntekijöiden osalta maksettavia eläkekuluja.

2.6. Yritysten määrä

Yritysten 375 miljardin euron liikevaihdosta 55 % syntyy pk-yrityksissä. Juuri pk-yritykset ovat lisänneet henkilöstöään viimeisen kymmenen vuoden aikana ja luoneet suurimman osan syntyneistä työpaikoista.

Vuoden 2014 elokuussa yrittäjiä ja yrittäjäperheenjäseniä oli 347 000 henkeä. Työvoima samaan aikaan oli puolestaan laskenut 2 662 000 henkeen. Näin ollen yrittäjien osuus työvoimasta oli noussut 13,0 prosenttiin. Yritysten määrä on jatkuvasti lisääntynyt vuodesta 1995. Lisäystä tapahtui erityisen voimakkaasti vuosina 1995–1998 ja 2006–2008. Sitä vauhditti nopean talouskasvun ohella palvelusektorin kasvu, suurten yritysten suorittama toimintojensa ulkoistaminen ja julkisen alan toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen. Suuret työnantajat muun muassa rakennusalalla ja metalli- ja elektroniikkateollisuudessa alkoivat suosia joustavia alihankintasuhhteita. Monet osaamiseen perustuvat liike-elämän palvelut ovat kokonaan uusia tai niiden sisältö ja luonne on huomattavasti muuttunut aiemmasta.

Yrityskanta on viime vuosina kasvanut eniten rakentamisessa, kiinteistö- ja liike-elämän palvelualoilla, sosiaali- ja terveystaloudessa ja muissa henkilökohtaisissa palveluissa. Teollisuudessa ja kaupassa kehitys on ollut vaihtelevaa. Yritysten määrää ovat lisänneet kuntien palvelutuotannon yhtiöittäminen, lisääntyneet ostopalvelut ja toimintojen ulkoistaminen kokonaan. Kasvua on edesauttanut myös yrityksen perustamista ja käynnistämistä varten tarkoitettujen starttirahojen yleistyminen. Yritysten lukumäärä on Suomessa kuitenkin edelleen EU-keskiarvon alapuolella asukasta kohden laskettuna.

Yrittäjäkansaa ovat myös Suomeen tulleet maahanmuuttajat sillä he ovat yrittäjyydessä vielä kantaväestöäkin aktiivisempia. Helsingin työssä käyvistä maahanmuuttajamiehistä 12,5% on yrittäjiä kun kaikista työssä käyvistä miehistä yrittäjyysprosentti on 8. Naisilla vastaavat luvut ovat 8% ja 4,7%. Maahanmuuttajayrittäjiä on tänään Suomessa jo yli 8000 ja määrä kasvaa edelleen. Maahanmuuttajataustaisten yritykset työllistävät yli 20 000 henkilöä.

3. Pk-yritysten merkitys kansantaloudelle

3.1 Pk-yritykset hyvinvointia rahoittamassa

Pienet ja keskisuuret yritykset Euroopan unionin komissio määrittelee yrityksiksi, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa ja jotka täyttävät alla määritellyn perusteen riippumattomuudesta.

Mikroyritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 2 miljoonaa euroa ja joka täyttää alla määritellyn perusteen riippumattomuudesta.

Riippumattomia yrityksiä ovat ne yritykset, joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista 25 prosenttia tai enemmän ei ole yhden sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten

yritysten yhteisomistuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko pk-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on jo pitkään todettu, että pk-yritykset ovat työllisyyden ja taloudellisen vakauden selkäranka suhdanteiden vaihteluissa. Tämä on nähty Suomesakin mm. metsä- ja elektroniikkateollisuuden viime vuosien toimien perusteella. Viimeisen kahden vuoden aikana pääasiassa suuryrityksissä on irtisanottu, lomautettu tai lomautusvaroituksen alla on ollut nelisenkymmentä tuhatta henkilöä. Lomautukset ja irtisanomiset ovat yleisimpiä teollisuudessa ja rakentamisessa. Mitä suurempi on yrityksen henkilömäärä, sitä yleisempiä ovat lomautukset, irtisanomiset ja työaikajärjestelyt sekä alihankinnan vähentäminen ja tuotannon siirtäminen toiseen maahan. Suurten yritysten toimet talouskriisissä ovat aiheuttaneet myös suomalaisille pk-yrityksille kovia sopeutumispaineita.

Pk-yritysten taloudellinen ja immateriaalinen merkitys on suuri. Yrittäjyys tuo elinvoimaa kotikuntaan. Yritykset tuovat kuntiin kerrannaisvaikutuksineen merkittävimmän taloudellisen varallisuuden, mutta tuon varallisuuden arvoa ei ole tutkimuksilla varsinaisesti osoitettu.

Keskeisiä yrittäjätöiminnan kunnille tuomia taloudellisia hyötyjä ovat: kunnallisverotuotto, yhteisöveron tuotto, kiinteistöverotuotto, työllistämiskustannusten säästyminen, sekä yritysten ja niiden henkilöstön kunnalta ostamat palvelut ja palvelumaksut.

Yrittäjätöiminnan tuoma hyöty valtiontaloudessa ovat merkittävät. Niitä ovat tuloveron tuotto, pääomaveron tuotto, yhteisöverotuotto, arvonalisäveron tuotto sekä muut veronluonteiset maksut joihin vähenevät työllistämiskustannukset ja vähenevät kuntien valtionavut.

3.2. Pk-yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä

Pk-yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä, ja siksi yritysten toimintaedellytysten turvaaminen on äärimmäisen tärkeää. Yrityksrekisterin mukaan yritysten noin 1,4 miljoonasta kokopäi-

väisestä työpaikasta pk-yrityksissä on noin 910 000, joka on 65 prosenttia koko yritys-sektorin työvoimasta. Keskisuurissa yrityksissä työskentelee vajaa viidennes henkilöstöstä, pienissä yli viidennes ja mikroyrityksissä neljännes. Teollisuudessa työllistyy reilu neljännes yksityisen sektorin työllisistä ja rakentamisessa puolestaan reilu kymmenen prosenttia. Palveluissa kauppa mukaan lukien työllistyy tänä päivänä yli 60 prosenttia.

Henkilöstö on kasvanut vuosina 2001-2012 erityisesti pk-yrityksissä. Uusista yrityksiin syntyneistä 108.886 työpaikoista 100.722 on syntynyt pk-yrityksiin. Pienet yritykset ovat lisänneet henkilöstöään 79024, keskisuuret 24.498 ja mikroyrityksetkin 43.698, kun suurten yritysten henkilöstön lisäys on jäänyt 7164 työntekijään. Yritysten henkilöstöstä 63% on pk-sektorilla.

Perinteisesti reaali-investoinneista pk-yritysten osuus on noin puolet ja ne investoivat suhteellisesti enemmän kuin suuret yritykset. Yritysten 394 miljardin euron liikevaihdosta pk-sektorin osuus on 47% ja yritysten tutkimus- ja kehityspanostuksista 22%. Yritysten liikevaihdosta valtaosa syntyy teollisuudessa ja kaupassa. Jalostusarvostakin yli 40 prosenttia syntyy pk-yrityksissä. Pk-sektorin osuus BKT:sta on yli 40 prosenttia. Tuonnista pk-yritysten osuus on 27 prosenttia ja viennistäkin 13 prosenttia.

Lisäksi on otettava huomioon, että monet pk-yritykset toimivat alihankkijoina suuryrityksille, joiden tuotteita ja palveluita viedään ulkomaille. Pk-yrityksistä runsaan neljänneksen tuotteita viedään ulkomaille suoraan tai osana toista tuote- tai palvelukokonaisuutta.

4. Valtio ja kunnat edistämään yrittäjyyttä

4.1. Kasvuyrittäjyyden kansainvälistä vertailua

Global Entrepreneurship Monitor (GEM 2007) -tutkimus vahvistaa näkemystä kasvuhakuisen yrittäjyyden vaatimattomasta tasosta Suomessa. Voimakkaasti kasvuhakuisen uusien yritysten osuus (noin 6 %) on Suomessa selvästi alempi kuin Euroopan maissa kes-

kimäärin (13 %). Suomen taso on matalin kaikista Pohjoismaissa, jossa voimakkaasti kasvuhakuisia uusia yrityksiä oli keskimäärin lähes 15 prosenttia. Kasvuvajeeseen vaikuttaa muun muassa se, että meillä on vähemmän yrityksiä, jotka ovat täysin uusia asiakkaille ja jotka hyödyntävät uusia teknologioita.

GEM-tulosten mukaan kasvuhakuisen yritysten pieni määrä on haasteellista Suomen työllisyyskehitykselle. Meillä on luotu vakaa ja ennustettava liiketoimintaympäristö, mutta se ei kuitenkaan edistä kunnianhimoista, kasvuhakuista ja innovatiivista yrittäjyyttä. Suomen yrittäjyysaktiiviteetti on kansainvälisesti tyydyttävällä tasolla, mutta sitä luonnehtii korkea tapa- ja osa-aikayrittäjyyden määrä. Tutkijoiden mukaan monet yrittäjät eivät halua sitoutua kasvuhakuisen toimintaan, vaan hakevat yrittäjyydestä enemmänkin laadullista sisältöä elämäänsä tai joustavaa tapaa järjestää elantonsa.

”Jos kasvua halutaan, mikroyrityksiä ei pidä rasittaa yhtä massiivisilla työnantajavelvoitteilla kuin suuryrityksiä.” Jarmo Pouttu, toimitusjohtaja, LUXBAG oy

Tuotannon siirtymisen lähemmäs vientimarkkinoita ja halvemmän tuotannon maihin osataan arvioidaan hidastavan tuotannon kasvua kotimaassa vuosikymmenen puoliväliä lähesyttävässä. Korkean osaamisen maassa olisi kuitenkin mahdollisuuksia muuttaa suuntaa. Laman aikaisen viennin romahduksen syvyyttä selittää osin se, että Suomen vienti on rakentunut kapealle pohjalle. Vientiteollisuuden vahvistamiseksi tarvitaan uutta suuntaa vihreän teknologian sekä palvelujen saralta. Suomi on vuosia niittänyt mainetta terveys- ja koulupalvelujen laadulla sekä toisaalta tietoteknologian edelläkävijänä. Nämä tulee nyt osata yhdistää palveluviennin kehittämiseksi.

4.2. Kilpailukykyinen yritysveroitus on Suomelle elinehto

Talouden taantuma on ollut Suomessa erittäin syvä. Talouspolitiikan avainkysymys kuuluu, miten talous voidaan kääntää mahdollisimman nopeasti kestäväan kasvuun. Ilman

kasvua Suomi ei pysty säilyttämään nykyisenkaltaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Seuraavan hallituksen tehtävänä on valtiontalouden tervehdyttäminen. Kestävyysvaje ei hoidu itsestään edes talouskasvun nopeutuksessa. Vajetta on kurottava umpeen määrätietoisin toimin. On harkittava tarkemmin, miten verovarot käytetään ja mihin ne riittävät, on otettava julkiset menot tiukasti hallintaan, tehostettava julkista palvelutuotantoa ja pidennettävä työuria

Taloudellisesta taantumasta nousemiseksi Suomi tarvitsee uusia innovatiivisia kasvuyrityksiä. Maailman muut maat kilpailevat keskenään kiivaammin yritysverotuksessa. Kilpailukyinen yritysverotus, joka takaa yritysten toimintaedellytykset sekä tukee kasvua ja yritteliäisyyttä, on Suomelle elinehto. Liian kireä verotus tukahduttaa kasvua ja johtaa uusien veronkiristysten kierteeseen. Toisaalta mahdollisuudet veroasteen laskemiseen ovat lähivuosina rajalliset. Sen vuoksi on erityisen tärkeää, että verotuksen painopisteet valitaan oikein kasvua tukevalla tavalla.

4.3. Kuntien ostopalvelutoiminnan kehitys

Kunnilla on mahdollisuus hyödyntää aiempaa laajemmin yrityksiä ja kolmatta sektoria palveluiden tuotannossa ja synnyttää kuntaan uusia yrityksiä. Monipuolinen elinkeinotoiminta on edellytys alueellisen ja sosiaalisen eriarvoistumisen estämiseksi ja koko Suomen säilyttämiseksi elinkelpoisena. Palvelut on tuotettava siten, että kuntalaisten hyvinvointi ja palvelujen laatu voidaan turvata. Tämä edellyttää osaavaa hankinta- ja yhteistyöpolitiikkaa, joka mahdollistaa myös paikallisten pk-yritysten kasvun ja kehittymisen huomioiden nämä määritettäessä tarjouspyyntöjen hinta-, määrä- ja laatuksiteerejä.

Innovatiivisuus uudenlaisten palveluiden kehittämiseen on parhaimmillaan silloin, kun kunta, yritykset ja kolmas sektori järjestävät yhdessä palveluita. Tällä kokoonpanolla syntyy todennäköisemmin myös uusia palveluita.

Yksityiset ostopalvelut ovat lisääntyneet lähes kaikissa sosiaalipalveluissa 2000-luvulla, kuten vuosikymmenen alussa tehdyissä selvi-

tyksissä ennustettiin. Ostopalvelujen kasvu jatkuu kunnissa lähivuosina edelleen, sillä kuntien mahdollisuudet vastata kysynnän nopeaan kasvuun ovat rajalliset.

Kuntien on panostettava pitkäjänteiseen elinkeinopolitiikkaan, joka turvaa alueen työllisyyden ja yritysten kehittymismahdollisuudet. Elinkeinopolitiikassa tärkeää on luotettavuus ja ennakoitavuus. Kunnan tulee aktiivisesti vaikuttaa, niin että yrittäjien käytössä on logistiikka- ja tietoliikenneyhteyksiä sekä ympäristöhuollon palveluita. Konkreettiset panostukset yritysten toimintaedellytyksiin tulee samalla tehdä oikeudenmukaisesti. Elinkeinopolitiikassa tulee aktiivisesti toimia mm. nuorten työpajojen ja yrityshautomoiden toiminnan mahdollistajana

Kuntapäätäjillä on paljon vastuuta alueensa kilpailukyyn kehittämistä. Pidämme tärkeänä sitä, että kunnissa on yrittäjämönteinen ilmapiiri. Jokaisessa kunnassa tulee olla ajantasainen elinkeinopoliittinen ohjelma, jonka laadinnassa kuullaan alueen yrittäjiä.

Kuntien ja julkisen sektorin tulee pidättäytyä yritysten kanssa kilpailevasta elinkeinotoiminnasta. Sikäli kun julkinen toimija kuitenkin toimii markkinoilla, tulee tavoitteena olla julkisen sektorin elinkeinotoiminnasta aiheutuvien kilpailuongelmien poistaminen. Osataan kilpailuneutraliteettia edistää työ- ja elinkeinoministeriön JULKI-työryhmän raportin pohjalta keväällä 2009 käynnistynyt työ markkinavääritysten poistamiseksi.

4.4. Ylisääntely tulee purkaa

Lähtökohtaisesti yrityksiin ja yksityisiin rakentajiin tulee luottaa, muistaen kuitenkin hyvän rakennusvalvonnan merkityksen. Teollisuutta ei saa rasittaa ylisääntelyllä. Luvat ja ilmoitukset tulee voida tehdä sähköisesti ja yhden luukun periaatteella. Lupamenettelyissä tulee mahdollisuuksien mukaan siirtyä jälkivalvontaan ja pistotarkastuksiin ja näin päästä keskittymään ongelmallisimpiin tapauksiin.

Yritystoiminnan helpottamiseksi käynnistetään kasvua rajaavien normien poistotalkoot. Toteutetaan selvitys pk-yritysten toimintaa eniten rajoittavista säädöksistä ja viranomai-

sohjeista. Seuraavaan hallitusohjelmaan laaditaan konkreettinen ohjelma ylisääntelyn purkamiseksi eri hallinnonaloilla.

EU:ssa on arviolta lähes 20 000 voimassaolevaa säädöstä. Suomessa pelkkiä lakeja on voimassa lähes 2000. Jos siihen lisätään asetukset ja muut alemmanasteiset säädökset, päästään samoihin lukuihin EU:n kanssa. Yksittäisiä säännöksiä on voimassa satoja tuhansia.

Byrokratiaa on paljon (yrityksen perustaminen, verotus, kirjanpito). Byrokratia lisääntyy, kun alkaa palkata työntekijöitä ja 25 henkilön kohdalla vielä moninkertaistuu, kun joudutaan YT-lainsäädännön piiriin.

4.5. Näkökohtia rahoituksesta ja tulevaisuuden tarpeista

Yrityksen elinkelpoisuutta ja tulevaa tuottoa pohtiessaan ostajat ja rahoittajat ottavat huomioon toimialan, tuotteiden ja markkinoiden näkymät. Tyypillisin yrityskaupan kohde Suomessa on 2–4 henkeä työllistävä yritys. Tässä kokoluokassa on runsaasti elinkelpoisia yrityksiä, joilla on myös enemmän potentiaalisia ostajia kuin suuremmille yrityksille.

Tutkimuksen perusteella yrityskauppojen rahoitus on suuri ongelma tällä hetkellä. Etenkin vakuusvaateet ovat tiukat. Kaupat kaatuvat usein pankin haluttomuuteen lähteä rahoittajaksi. Toimialan yleisten näkymien ja vakuuksien lisäksi rahoittajat punnitsevat myös ostokohteen elinkelpoisuutta uuden ostajan käsissä.

Myyjät pitävät rahoitusta ostajia useammin syynä yrityskauppojen kariutumiseen. Ostajan näkökulmasta liian korkeat hintapyynnöt ovat suurin ongelma.

Muita syitä ovat ajoitus, elinkelvottomuus, strateginen sopivuus tai sen puute sekä yrityksen liiallinen henkilöityminen omistajaan. Yrityksen liiketoimintaa on kehitettävä tulevaa tuottoa ajatellen myyntihetkeen asti, sillä yrityksen myynti onnistuu helpoimmin silloin kun sillä menee hyvin.

Omistajanvaihdosten rahoittamisessa kolme tärkeintä tahoja ovat ostaja, pankit ja Finnvera. Finnvera on mukana vuosittain noin tuhannessa yrityskaupassa ja sukupolvenvaihdoksessa.

Tutkimuksen perusteella yrityskauppojen rahoitus on merkittävä ongelma. Etenkin vakuusvaateet ovat tiukat ja rajaavat mahdollisia ostajia ulos. Myyjät pitävät rahoitusta syynä yrityskaupan kaatumiseen useammin kuin ostajat. Osa kaupoista jää toteutumatta myös siksi, että myytävä yritys on käytännössä elinkelvoton, kun otetaan huomioon yrityskaupasta syntyvä rahoitusrasite. Vuonna 2013 toteutetun ostajatutkimuksen mukaan rahoitus oli kolmanneksi merkittävin ongelma heti arvonnäilytyksen ja liian korkeiden hintapyyntöjen jälkeen, vaikka kyseessä olivat ostajat, jotka olivat saaneet rahoitusta.

Käyttöpääomaa tarvitaan, mutta luottoehdot ovat tiukentuneet. Rahoitusmarkkinoiden ongelmat ovat heijastuneet yritysten rahoitusehtoihin. Merkittävimpiä muutoksia ovat marginaalien nousu, vakuusvaatimusten kiristyminen ja yrityksen oman rahoitusosuuden kasvu. Investointien ja siten tulevien vuosien kasvun kannalta huolestuttavaa on laina-aikojen lyheneminen.

Yritykset käyttävät leasingiä yhä enenevässä määrin. Leasingiä käyttävät yritykset tulevat hyvin eri aloilta, kuten kuljetuksesta, rakentamisesta, maataloudesta, tietotekniikasta sekä terveydenhuollosta.

Mikroyritysten omistajanvaihdosten vauhdittamiseksi on ehdotettu yritysten omistajanvaihdoksiin keskittyvää pääomarahastoa. Omistajanvaihdosrahaston tavoitteena olisi pienten yritysten (korkeintaan 50 työntekijää) yrityskauppojen rahoituspalvelujen kehittäminen ja saatavuuden parantaminen. Sijoitusosuus voisi olla 15–85 % kauppahinnasta. Oman pääomanehtoista rahoitusta voisi olla 15–85 % omistajanvaihdoksessa tarvittavasta rahoituksesta.

Joukkorahoitus (engl. crowdfunding) on tapa kerätä rahoitusta yritysten toimintaan. Rahoitus kerätään joukkovoimana, usein Internetissä toimivien palvelualustojen kautta. Inter-

net mahdollistaa sen hyödyntämisen huomattavasti laajamittaisemmalla tavalla. Ajatuksena on kerätä suhteellisen pieniä summia suurelta joukolta ihmisiä halutun rahoitusmäärän saavuttamiseksi. Euroopan komission arvion mukaan joukkorahoituksella kerättiin vuoden 2012 aikana Euroopassa yhteensä 735 miljoonaa euroa erilaisiin kohteisiin. Kasvua vuodesta 2011 oli noin 65 prosenttia.

Joukkorahoituksella on kerätty rahoitusta lainoin, lahjoituksin ja sijoituksin. Mallin erityinen potentiaali on aloittavien yritysten rahoitusmuotona. Joukkorahoituksella on selvästi oma roolinsa uusien työpaikkojen synnyttämisessä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Australiassa on tehty joukkorahoituksen toimintaympäristöä merkittävään parantamiseen tähtääviä lakeja.

4.6. Sote-uudistus ja järjestämislaki

Sote-järjestämislaissa pitää löytää ratkaisu siihen, miten huolehditaan velvollisuudesta kehittää markkinoita niin, että palveluita voivat tuottaa julkinen sektori, yritykset ja järjestöt. Nyt uhkana on, että sote-palvelut ovat entistä enemmän julkisen sektorin ja muutamien suurimpien palveluntuottajayritysten hallussa.

Laki sisältäisi linjauksia, jotka:

- antavat asiakkaalle nykyistä laajemman oikeuden valita palveluntuottajan
- mahdollistavat laajasti suomalaisten mikro- ja pk-yrityksien osallistumisen hyvinvointipalveluiden tuottamiseen
- tuovat mukanaan kustannus- ja laatuvertailujärjestelmän, jolloin tiedetään kaikkien tuottajien kustannukset ja niitä pystytään vertaamaan
- päästävät kaikki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat samalle viivalle samoin säännöin ja mitoituksin.

Markkinoiden toimivuuden kannalta parasta olisi saada järjestämislakiin tuottajatahoille velvoite tarjota aina palveluseteliä kansalaisille.

4.7. Kehittämistarpeet

Suurin kehittämistarve pk-yrityksissä on edelleen myynnin ja markkinoinnin alueella sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

Suomessa vain 25 suurinta suomalaista yritystä vastaa edelleen yli puolesta maamme viennistä. Yhä enemmän tarvittaisiin kansainvälistyviä pk-sektorin yrityksiä. Team Finland –konseptilla pyritään selkeämmin kohdentamaan palveluja pk-sektorille. Myös Finpron rakenneuudistus tähtää siihen, että kansainvälistymiskykyisille ja -hakuisille pk-yrityksille pystytään tulevaisuudessa räätälöimään yhä parempia julkisia palveluja.

Perintö- ja lahjaveron maksuunpanohuojennus on tällä hetkellä mittava ja veroprosentit alhaisia. Edelleen keventäminen olisi ongelmallista yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta. Liikkumavara maksuunpanohuojennuksen kehittämiseksi on pieni. Maksuaikahuojennuksen pidentäminen nykyisestä 5 vuodesta sen sijaan olisi mahdollista ja luontevaa.

Tarvittavat lisätoimet tulonmuuntamisen ja muun verosuunnittelun rajoittamiseksi tulee arvioida. Silti merkittävä ongelma ja uhkakin on monien yritysten siirtyminen Viroon.

5. KD:n tavoitteet 2015-2019

Yhteiskunnan tulee kannustaa jäseniään yrittämiseen, vastuunkantoon ja ahkeruuteen. Korkea tuottavuus ja työllisyys sekä kansalaisten hyvä ostovoima luovat pohjan taloudelliselle menestykselle.

Työntekijöiden ensisijaisia tavoitteita ovat hyvä työympäristö, turvattu työpaikka ja itsenäisen toimeentulon mahdollistava palkka. Työn luovuus, hyödyllisyys, arvostus, turvallisuus ja hyvät ihmissuhteet ovat työmotivaation kannalta erittäin tärkeitä. Riittävä vapaa-aika ja työajan joustavuus palvelevat työssä jaksamista sekä perhe-elämän ja työn yhteensovittamista. Kunnianhimoiset tavoitteet 75 prosentin työllisyysasteesta vaatii merkittävää työttömyyden vähentämistä, nuorten vuotta aiempaa nopeampaa siirtymistä työelämään ja reaalisen eläköitymisiän nousua.

Tämän toteuttaminen ilman merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia on hyvin vaikeaa. Työurien pidentämisen kannalta on ensiarvoista panostaa toimiin, joilla voidaan vähentää ajautumista varhaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle sekä lisätä vajaakuntoisten mahdollisuuksia työllistyä.

Elinkeinoelämän edellytysten vahvistaminen on Suomen kohtalonkysymys. On erityisen tärkeää että saamme investointikohteita pohtivalle teollisuudelle myönteisen viestin siitä, että energiatarpeet turvataan tulevaisuudessa kohtuulliseen hintaan. Valtiovallan tulee vahvistaa teollisuuden menestymisen edellytyksiä ja varmistaa siten Suomen elpymisen kannalta elintärkeitä vientituloja. Teollisuuden energiaveron tulee olla sellaisella tasolla, että Suomi pysyy mukana kilpailussa yritysten sijoittumisesta.

KD:n tavoitteena on alentaa työttömyyttä merkittävästi vaalikauden aikana. Mielletämme työllistämistoimenpiteitä tulee tehostaa etenkin nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja yksinhuoltajien tilanteen helpottamiseksi. Pitkään jatkunut työttömyys on suurin yksittäinen syrjäytymisriski ja monien sosiaalisten ongelmien aiheuttaja. Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi on välttämätöntä synnyttää työpaikkoja myös niille, joilla on vain vähäinen ammatillinen koulutus tai sitä ei ole lainkaan. Yrittäjyysohjelmalla ja työpaikkakoulutuksella on tässä merkittävä rooli.

Suomessa tarvitaan lisää palvelukykyisiä osaajia, joiden yrittäminen perustuu vahvaan ja jatkuvasti kehittyvään liikeideaan sekä oman alansa asiantuntemukseen. Suomen tulevaisuuden kannalta on olennaista, että saamme suomalaisia pk-yrityksiä syntymään, kasvamaan ja kansainvälistymään. Tämä edellyttää riskirahoituksen, kaupallistamisen, liiketoimintaosaamisen ja kansainvälistymisen pullonkaulojen purkamista.

Siksi Kristillisdemokraatit vaativat, että:

5.1. Yrittäjän sosiaaliturvaa parannetaan

- Yrittäjien sosiaaliturvaa on parannettava, mikä lisää yrittäjyyden houkuttelevuutta ja

madaltaa yrittäjäksi ryhtyvän riskejä erityisesti mahdollisten työttömyysjaksojen aikana.

- Pienyrittäjien sosiaali- ja eläkejärjestelmiä kehitetään tasa-arvoisesti muiden alojen kanssa.

- Yrittäjien ja palkansaajien tulee olla yhdenvertaisessa asemassa siinä, kuinka työttömyyspäivärahalta siirrytään eläkkeelle.

- Yrittäjille annetaan oikeus työttömyysturvaan tilanteessa, jossa yritys ei enää tosiasiallisesti toimi. Nyt yrittäjä katsotaan työttömäksi, kun yritys on myyty, lopetettu tai sen toiminta on keskeytetty ainakin neljäksi kuukaudeksi. Yritystoiminnan keskeyttämisen edellytyksiä helpotetaan ja 4 kk ajanjaksoa lyhennetään. Vaihto- ja käyttöomaisuudesta ei tarvitse luopua.

- Työttömyysturvan hakuun liittyvää byrokratiaa helpotetaan siten, että myyntivoittolaskelema vaaditaan vain tietyissä tilanteissa ja että yritystoiminnan keskeyttämiseen riittää yksi ilmoitus, josta annetaan virallinen lausunto.

- Vanhemmuuden kustannukset siirretään yhteiskunnan korvattaviksi. Nykyinen korvausvelvollisuus on naisvaltaisten alojen mikrotyöntekijille kohtuuton ja ehkäisee yritysten kasvua.

- Yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimivalle yrittäjälle annetaan oikeus verovähennykseen sairastuneen lapsen hoitajan palkasta tai luodaan yrittäjille erityinen Kelasta haettava sairaan lapsen hoitotuki.

5.2. Lisähenkilön palkkaamisen kynnystä alennetaan

- Yksinyrittäjän aseman parantamiseksi lisähenkilön palkkaamista helpotetaan ottamalla käyttöön yksinyrittäjän määräaikainen maksuallennus työnantajamaksuissa esimerkiksi 1-2 vuodeksi.

- Alle 10 työntekijän mikroyritysten työllistämiskynnystä tulee alentaa. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista tulee tukea palkan sivukulujen määräaikaisella pienennyksellä.

- Lisähenkilön palkkaamisen kynnystä madaltaa, jos ainakin pienissä yrityksissä yksilöperusteisen irtisanomisen perusteita muutetaan siten, että kevennetään työsopimuksen päättämiseksi vaadittavaa "asiallista ja painavaa" syytä.

- Koeaikaa voitaisiin pidentää varsinkin kaikkein pienimpien yritysten osalta.

5.3. Työvoiman saatavuutta parannetaan

- Työelämään tuloa nopeutetaan monilla toimilla, kuten perustutkintojen moduloinnilla siten, että opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa lyhyessä ajassa työelämän perusvalmiudet antava tutkinto.

- Kannustinloukut opintotukea, aikuisopintotukea, kuntoutustukea, työmarkkinatukea tai vanhempainetuuksia saaville puretaan. Työvoimareservi on saatava nykyistä tehokkaampaan käyttöön muuttamalla sosiaaliturvan mitoitusta ja saamisen ehtoja siten, että jatkossa ei ole taloudellisesti kannattavaa olla vastaanottamatta työtä. Yhteiskunta ei menetä siinä mitään, jos erilaisia pieniä tukia saavat henkilöt tekevät työtä voimiansa ja mahdollisuuksiensa mukaan.

- Poistetaan opintotuen tulorajat.

- Ammatillisen koulutuksen vetovoimaa lisätään edelleen mm. tuottamalla nuorille, heidän vanhemmilleen ja opinto-ohjaajille tietoa koulutuksen mahdollisuuksista.

5.4. Ylivelkaantuneiden tilannetta helpotetaan

- Ylivelkaantuneelle luonnolliselle henkilölle kehitetään mahdollisuus hakeutua maksukyvyttömyysmenettelyyn, jossa hänen kaikki omaisuutensa realisoidaan velkojen suorittamiseksi sellaisin vaikutuksin, että vastuu vanhoista veloista päättyy.

- Ylivelkaantuneen asumismahdollisuuden turvaamiseksi asuntonsa pantanneelle velalliselle annetaan mahdollisuus pitää lainan vakuutena ollutta ja velkojan haltuun siirtynyttä asuntoaan määräajan hallussaan kohtuullista vuokraa vastaan. Velallisella on mahdollisuus

lunastaa asunto tänä aikana takaisin käyvästä arvosta.

5.5. Yrittäjyyskasvatukseen panostetaan

- Yrittäjyyskasvatuksessa ja -opetuksessa tapahtuneen myönteisen kehityksen jatkuminen varmistetaan vahvistamalla opetussäiltöjä kaikilla koulutusasteilla oppilaiden ikätason mukaisesti, lisäämällä opinto-ohjausta sekä tehostamalla oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä.

- Opettajien peruskoulutuksessa kehitetään yrittäjyysopetusta.

- Nykyisille opettajille luodaan kaikilla koulutustasoilla hyvät edellytykset osallistua yrittäjyyskasvatusvalmiuksia vahvistavaan täydennyskoulutukseen.

- Jokaiseen yläluokkia opettavaan, sekä toisen ja kolmannen asteen oppilaitokseen nimitetään yrittäjyyskasvatuksen vastuuopettaja.

- Oppilaitokset, paikalliset yrittäjäjärjestöt ja pk-yritykset tiivistävät yhteistyötä ja levittävät hyviä yhteistyön käytäntöjä alueella.

- YES-keskus on yrittäjyyskasvatuksen, aktiivisen ja osallistuvan kansalaisuuden ja ammatillisen osaamisen kehitystukea kouluille tarjoava alueellinen keskus. YES-verkosto laajennetaan koko maan kattavaksi.

5.6. Yrityksen perustamista ja omistajanvaihdosta helpotetaan

- Yrityksen perustajan starttirahan riittävyys koko maassa turvataan ja starttirahakauden kestoa pidennetään.

- Rahoitustukien tehokkuutta parannetaan ottaen erityisesti huomioon käynnistys- ja alkuvaiheen tarpeet.

- Tuetaan osa-aikaisesti oman toimen ohella yrittäneiden siirtymistä kokopäiväyrittäjyyteen.

- Käynnistetään omistajanvaihdospalvelu, jossa osapuolina voivat olla mm. maakuntaliitot, ELY-keskukset ja yrittäjäjärjestöt.

- Etsitään malleja omistajanvaihdoksien helpottamiseen.
- Yritysten omistajanvaihdosten verokevennystä laajennetaan perintöverotuksesta myös niihin tilanteisiin, joissa yrityksen jatkaja löytyy yrityksen henkilöstön piiristä.
- Myös laatua on voitava hinnoitella. Yritystoiminnan myyntitilanteissa yritys merkitsee yrittäjälle elämäntyötä, ostajalle oman elinkeinon aloittamista, joten käsitykset hinnasta voivat olla kaukana toisistaan.

5.7. Yrityksille on tarjolla toimitiloja

- Uudisrakentamisessa huomioidaan riittävä ja kohtuuhintainen pk-yrityksille sopivien liike-, toimisto- ja tuotantotilojen tuottaminen.
- Kiinnitetään erityisesti huomiota yhteiskunnan kannalta tärkeiden toimialojen, kuten hyvinvointisektorin, sijoittumismahdollisuuksiin.
- Tilakustannusten hallintaan etsitään uusia ratkaisuja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä.

5.8. Yhdyskuntarakennetta eheytetään

- Maankäyttöä ja liikenneratkaisuja suunnitellaan mahdollisimman yhtenäisesti.
- Kunnat madaltavat hallinnollisia rajoja ja yhtenäistävät toimintamalleja. Etenkin kuntien rajoilla ratkaisuja tehdään kuntalaisten ja yritysten tarpeisiin, ei hallinnollisten rajojen pakottamana.
- Yrittäjien turvallisuutta parannetaan huolehtimalla julkisen tilan viihtyvyydestä. Sillä on todettu olevan rikollisuutta ehkäisevä vaikutus.

5.9. Yritysten kasvua tuetaan neuvonta- ja kehittämispalveluilla

- Yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelujen välistä koordinaatiota, yhteistyötä ja tiedonjakoja tehostetaan säännöllisillä tapaamisilla, joissa arvioidaan alueen yritystoiminnan tilaa ja päätetään yhteisistä toimintamalleista ja tavoitteista. Koollekutsujana toimivat yhdes-

sä alueen yrittäjäjärjestöt, maakuntaliitot sekä ELY-keskukset. Alueellisia yrittäjäyryspalveluja kehitetään samalla kohti yhden luukun periaatetta.

- Yritystoiminnan edellytysten alueelliset erot otetaan huomioon mm. investointi- ja kuljetustukia kehittämällä.
- Aloittavalle yritykselle annetaan mahdollisuus saada kahden vuoden ajan ELY-keskuksen kautta 3 kk:n välein tukihenkilöpalvelua, jossa seurataan tulosta ja strategista kehittymistä.
- Kasvuhakuisille mikroyrityksille tarjotaan muitakin edullisia rahoituslähteitä, kuin esim. Finnvera tai perinteiset rahoituslaitokset, ilman että yrittäjä menettää omaa omistajuuttaan tai muuta asemaansa yrityksessä merkittävästi. Joukkorahoituksesta on tehtävä myös lainsäädännöllisesti vakava, tulokselinen, mutta vastuullinen rahoitusmalli yhtenä vaihtoehtona. Tämä vaatii sen, että nykyinen rahoitusmarkkinasääntely ottaa riittävässä määrin huomioon joukkorahoituksen eri muotoja ja rahankeräyslakia uudistetaan.
- Kaupunki ja kunnat huolehtivat siitä, että julkisten hankintojen kilpailutuksiin on saatavilla neuvontaa ja että kilpailutuksissa huomioidaan paikallisten pk-yritysten mahdollisuus pärjätä.
- Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden yrittäjyyttä ja siihen liittyvää neuvontaa kehitetään.
- Luovien alojen (esim. kädentaidon alat, musiikki, elokuvatuotanto) ja hyvinvointipalvelujen yritysneuvontaan kiinnitetään erityistä huomiota.
- Taataan Suomen Yrityskummit ry:n yrittäjille tarjoaman maksuttoman mentoroinnin jatkuvuus.

”Pienyrityksille tulisi löytää edullisempia instrumentteja yritysjärjestelyjä varten. Ei pelkää kasvottomia pääomittajia, jotka lypsävät yhtiön tyhjäksi ja myyvät sitten luuran koina johonkin isompaan kasvottomaan yritykseen, joka poistaa koko yrityksen maailmankartalta.” Jarmo Pouttu, toimitusjohtaja LUXBAG oy, Helsinki

5.10. Erikoistuneille yrityksille annetaan erikoistunutta neuvontaa

- Yritysten neuvontapalvelut jakavat tehtävään siten, että osa neuvoista voi keskittyä antamaan alakohtaista neuvontaa yli hallinnollisten rajojen.
- Yrittäjäjärjestöt, yritysten neuvontapalvelut, alueen korkeakoulut ja kuntien omistamat kehittämissyhtiöt tiivistävät verkostojaan ja toteuttavat yhdessä aiempaa laadukkaampia, alakohtaisia koulutuksia ja palveluita.

5.11. Yrittäjille tarjotaan tarkoituksenmukaista koulutusta

- TE-toimistojen yhteishankintakoulutuksia kehitetään siten, että pk-yritysten ja yksinyrittäjien on mahdollista osallistua niihin.
- Koulutustarjonnassa otetaan huomioon yrittäjien tarpeet niin koulutuksen sisällön, muodon kuin sen ajankohdan suhteen esimerkiksi koulutusseteleiden avulla.

5.12. Kasvua etsitään elinkeinopoliittisilla kokeiluilla

- Yritysten kustannuspaineita helpottavia elinkeinopoliittisia kokeiluja ulotetaan myös uusille alueille.
- Kokeiluilla haetaan valittujen, kansallisesti tärkeiden, toimialojen kasvua. Myös työllistämisaikutus ja erityisesti nuorisotyöttömyyden torjuminen voivat olla perusteita.
- Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi määräaikainen kokeilu pidemmistä työsuhteen koeajoista ja ensimmäisen työntekijän palkkatukimallin sovellus.
- Kokeillaan erityisiä pienyritysten kehityshankkeita. Pienyrityksillä on harvoin mahdollisuus päästä mukaan valtiovallan tai EU:n

rahoittamiin kehityshankkeisiin, koska niiden läpivienti on byrokraattista ja resursseja ydinliiketoiminnalta vieviä.

5.13. Innovaatioita tuetaan ja luodaan menestystarinoita

- Tutkimustoimintaa on suunnattava entistä enemmän hyödyttämään pk- ja mikroyrittäjiä sekä kotimaisia kasvuyrityksiä.
- Pk-yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan ja kansainvälistymisen rahoittamiseen selkeytetään olemassa olevia instrumentteja ja tarvittaessa luodaan uusia.
- Luodaan rahoitusinstrumentteja, joilla voidaan tukea palveluinnovaatioiden tuottamista ja kaupallistamista.
- Yritysten toimintaympäristön kehittämistä varten varattua ELY-keskuksien rahoitusta lisätään.
- Muodostetaan julkisrahoitteisesta viennedistämistoiminnasta yritysten kannalta saumaton ja kattava kokonaisuus. Erityisesti palveluvientiä on kehitettävä.
- Teknologian ja innovaatioiden kehittämissuunnitelman Tekes rahoittaa yritysten kehitysprojekteja, joilla tavoitellaan kasvua ja liiketoiminnan uudistamista. Suurin osa yritysrahoituksesta on tarkoitettu kansainvälistymällä kasvua hakeville pk-yrityksille. Esimerkiksi Nuoret innovatiiviset yritykset -rahoitus, Liideri – Liiketoimintaa, tuottavuutta ja työniloa -ohjelma, tai Tekesin innovaatio-, demonstrointi ja pilotointirahoituksen avulla yritys voi lisätä osaamistaan ja parantaa tuotteiden ja palveluiden kilpailukykyä. Rahoitusta voi käyttää tuotteiden, palvelujen, liiketoimintamallin, menetelmien ja osaamisen kehittämiseen. Tällaista toimintaa on kehitettävä ja tehostettava.
- Tekesin tai Teollisuussijoituksen yrityskehittämö- ja kasvurahastotoiminnassa tulee siirtää painopistettä pieniin ja mikroyrityksiin, osallistua pilotointi- ja demonstrointihankkeiden rahoitukseen ja innovaatioiden suojaamiseen. Hankkeiden tuloksellisuutta tulee kyetä arvioimaan sen perusteella, kuinka ne ovat saavuttaneet mitattavissa olevat tavoit-

teet. Finnveran pk-rahoituksen hakumenettelyä tulee yksinkertaistaa ja mahdollistaa sen laajempi käyttö.

- Julkiset vienninedistämis- ja kansainvälistymispalvelujen tuottajat tulee saada tiiviiseen yhteistyöhön. Team Finland –toimintamallia tulee kehittää tarjoamaan asiakaslähtöisiä innovaatio- ja kansainvälistymispalveluja kautta maan.

- Asiakas- ja työntekijäinnovaatioita kerätään aktiivisesti ja systemaattisesti erilaisia palkitsemisjärjestelmiä hyödyntäen.

5.14. Yritysten ja korkeakoulujen yhteistyötä lisätään

- Korkeakoulujen ja pk-yritysten välistä tutkimus- ja kehitystoimintaa lisätään. Tämä edellyttää toimintatapojen, yhteistyömuotojen ja rahoitusmallien voimakasta kehittämistä.

- Korkeakoulut panostavat maailmalta tulevien heikkojen signaalien tunnistamiseen ja luovat signaaleja hyödyntäviä koulutussisällöksi.

- Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyöresursseja suunnataan nykyistä enemmän yrityslähtöiseen kehittämiseen ja tutkimukseen. Jos painopiste on liikaa tutkimuksellisuudessa, tutkimushankkeen tietopääoma ei siirry kaupallistamiseen.

5.15. Työvoimatarve ennakoidaan koulutus- tarjonnassa

- Turvataan riittävä aikuis- ja muuntokoulutuksen määrä ja laatu, jotta nopeasti muuttavalle työelämälle on tarjolla osaavaa työvoimaa myös seutukunnittain.

- Perustetaan alueellisia koulutusfoorumia, jotka tarkastelevat yritysten ja elinkeinoelämän näkökulmasta koulutuksen mitoitusta sekä tarve- ja kysyntäkohtaista ennakointia. Foorumit ovat ELY-keskusten vastuulla.

- Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja kohdennetaan aloille, joilla on työvoimatarvetta.

- Oppisopimuspaikkoja lisätään ja tiedotusta oppisopimuskoulutuksesta alueen yrittäjille jatketaan.

- Oppisopimuksista tehdään houkuttelevampia nostamalla työnantajalle tulevaa korvausta.

5.16. Seutukunnille luodaan yhteiset pelisäännöt

- Eri seutukuntien kaupungit ja kunnat laativat yhtenäisen palvelustrategian, joka tukee hyvinvointipalvelumarkkinoiden kasvamista alueella.

- Kaupungit ja kunnat yhtenäistävät kilpailutus- ja hankintakäytäntöjään markkinoiden avaamiseksi.

- Eri seutukuntien kaupungit ja kunnat sopivat palvelusetelien yhtenäisestä käytöstä koko alueella. Tämä laajentaa kuntalaisten mahdollisuuksia käyttää palveluja yli kuntarajojen.

5.17. Tavoitteena on kilpailuneutraalius

- Eri seutukuntien kaupungit ja kunnat tuoteistavat sosiaali- ja terveystalouden palveluitaan, jolloin niiden kustannukset ovat helpommin todennettavissa ja vertailtavissa.

- Kuntien ja julkisen sektorin tulee pidättäytyä yritysten kanssa kilpailevasta elinkeinotoiminnasta. Sikäli kun julkinen toimija kuitenkin toimii markkinoilla, tulee tavoitteena olla julkisen sektorin elinkeinotoiminnasta aiheutuvien kilpailuongelmien poistaminen.

- Jatketaan kilpailuneutraliteetin edistämistä työ- ja elinkeinoministeriön JULKI-työryhmän raportin pohjalta markkinavääristymien poistamiseksi.

5.18. Tuetaan hyvinvointipalveluja turvaavien yritysten syntymistä

- Edistetään hyvinvointipalveluyritysten syntymistä ja kasvamista laajentamalla kotitalousvähennys kaikkeen kodin ulkopuolisen tekijän kodissa tekemään palvelutyöhön.

- Kiinnitetään erityistä huomiota sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten ja lääketieteellisen koulutuksen yrittäjyyskasvatukseen.
- Varmistetaan riittävä alakohtainen neuvonta aloittaville hyvinvointipalvelualan yrityksille ja varmistetaan rahoitusinstrumenttien sopivuus alan kehittämiseen.

5.19. Kansainvälistyvän työvoiman palveluja selkiytetään

- Ulkomaiselle työvoimalle tarjottavia asettautumispalveluita roolitetaan selkeämmin valtion, kuntien ja yksityisen sektorin välillä.
- Valtio toteuttaa oman osuutensa sovituista kotouttamisen kustannuksista.
- Suomeen töihin tuleville luodaan yhden luukun palvelu, josta voi hoitaa kaikki viranomaisyhteydet. Veroviraston ja Kelan yhteinen In To -palvelupiste on hyvä alku.

5.20. Panostetaan yrittäjyyttä tukevaan liikenneinfrastruktuuriin

- Liikenneverkostoa huolletaan ja kehitetään turvaamalla perustienpidon ja perusradanpidon sekä uusien ja korjaavien investointien rahoitus.
- Tiehankkeet ja infran huolto pohditaan niin valtakunnallisella tasolla, alueellisesti kuin paikallisesti yhdessä elinkeinoelämän, logistiikkatoimijoiden ja viranomaisten kesken.
- Kehitetään ns. älyliikennettä, mikä tukee kotimaisten maantiekuljetusmarkkinoiden tasapuolisia kilpailuedellytyksiä sekä varmistaa tieinfrastruktuurin rahoitusta.
- Maantiekuljetusten kotimaisuusaste säilytetään korkeana, jottei työllisyyskehitys vaarannu ja kansallinen huoltovarmuus heikkene.

5.21. Naisvaltaisille aloille suunnataan kansainvälistymisohjelmia ja rahoitusratkaisuja

- Naisten yrittäjyyttä lisätään ja tuetaan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä kohdentamalla palveluja naisyrittäjien tarpeisiin. Näitä ovat esimerkiksi naisvaltaisten alojen kansainvälistymisohjelmat, rahoitusratkaisut

ja aikuiskoulutustuen yhdenmukaistaminen palkansaajien kanssa.

- Yrittäjänäisten Keskusliiton kehittämästä yrittäjien sijaispalvelujärjestelmä SIPA:sta kehitetään valtakunnallinen ja pysyvä.

5.22. Luodaan "joustoturvates" lääkkeeksi työmarkkinoiden jäykkyyteen

- Työlainsäädännön kehittämisessä huomioidaan pientyönantajien erityisluonne sallimalla mahdollisuus sopia paikallisesti työnantajan ja työntekijöiden kesken työehtosopimuksista poikkeavista järjestelyistä nykyistä yksinkertaisemmin ja joustavammin. Järjestelmä koskee sekä normaalisivuuden että yleissivuuden piirissä olevia yrityksiä. Paikallisella sopimisella mahdollistetaan yrityskohtaisesti parhaat ratkaisut ja lisätään työn tuottavuutta.

Lain pakottavista säännöksistä ei voi poiketa ja työehtosopimuksen työntekijöille takaama suoja säilytetään. Työntekijöillä on aina mahdollisuus kieltäytyä sopimuksesta ja pitäytyä työehtosopimuksessa

5.23. Parannetaan yrittäjien verotuksellista asemaa

- Verotuksen on oltava yritystoimintaan ja työntekoon kannustava ja kilpailukykyä edistävä.
- Työn tekemisen kannattavuutta parannetaan harmaan talouden vähentämiseksi. Harmaan talouden osuus on tehtyjen selvitysten mukaan noin 10 % BKT:sta. Pimeästi harjoitettu elinkeinotoiminta rasittaa yrittäjän kilpailukykyä ja vähentää yhteiskunnan verotuloja.
- Yrityksen omistajana olevalle luonnolliselle henkilölle annetaan oikeus henkilökohtaisessa tuloverotuksessa vähentää ne yrityksen tappiot, jotka ovat syntyneet kyseisen henkilön perustaman ja käynnistämän yrityksen ensimmäisten vuosien aikana ja jotka jäävät vähentämättä yrityksen tuloverotuksessa toiminnan lopettamisen vuoksi.

- Yrityksen nettovarallisuuteen lasketaan mukaan yrityksen velkojen vakuutena oleva yrityksen omistajan yksityinen omaisuus.
- Osa palkkakustannuksista, esim. 30 %, luetaan yrityksen nettovarallisuuteen.
- Sallitaan yrityksen voittovarojen sijoittaminen verottomasti yritystoiminnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Voittovarot verotetaan vasta tulouttamisvaiheessa.
- Säilytetään hyväksi osoittautunut osinkoverotuksen perusrakenne.
- On selvitettävä mahdollisuus ottaa käyttöön kasvuun kannustava veromalli, jolla myöhennetään yritykseen jäävän tulon verotuksen ajankohtaa. Vero maksetaan tällöin vasta, kun tuloa jaetaan omistajille. Jos verotusta kehitetään edelleen nykyjärjestelmän pohjalta, on otettava käyttöön laaja eri vuosien tuloja tasaava varaus.
- Lisäksi verotuksen ulkopuolisena keinona kehitetään näpistysten ja varkauksien rangaistuksia yrittäjien omaisuudensuojan parantamiseksi. Yrittäjät kokevat ongelmallisenä, ettei rangaistusmääräysmenettelyssä annettuja sakkorangaistuksia ja uhkasakkoja enää voida muuntaa vankeudeksi.

5.24. Puretaan ylisääntely

- Turhaa sääntelyä on saatava vähemmäksi. Viranomaisten yhteistyötä tulee parantaa siten, että asiakaspalvelu saadaan yhdelle luukulle ja ohjeiden tulkinta on yhtenäistä koko maassa. Lupaviranomaisten työtä tulee kehittää, jotta lupapäätökset valmistuvat riittävän lyhyiden enimmäiskäsittelyaikojen puitteissa. Lupaprosessien käsittelyaikojen lyhentäminen vaatii lisää resursseja ja ohjausta.
- Ympäristölupa- ja arviointimenettelyjä nopeutetaan käsittelyvaiheita yhteen sovittamalla ja takaamalla oikeinkohdennetut resurssit käsittelyyn.
- Yrityksiin ja yksityisiin rakentajiin tulee voida luottaa. Teollisuutta ei saa rasittaa ylisääntelyllä. Luvat ja ilmoitukset tulee voida tehdä sähköisesti ja yhden luukun periaatteella.

Lupamenettelyissä tulee mahdollisuuksien mukaan siirtää jälkivalvontaan ja pistotarkastuksiin ja näin päästä keskittymään ongelmallisimpiin tapauksiin.

- Yritystoiminnan helpottamiseksi käynnistetään kasvua rajaavien normien poistotalkoot. Toteutetaan selvitys pk-yritysten toimintaa eniten rajoittavista säädöksistä ja viranomaisohjeista. Seuraavaan hallitusohjelmaan laaditaan konkreettinen ohjelma ylisääntelyn purkamiseksi eri hallinnonaloilla.

6. Yrittäjyys ja arvot

Yrityksen arvoista keskustellessa kohtaavat kaksi ääripäätä. Joidenkin mielestä yrityksen ainoa tehtävä on maksimaalisen tuoton tavoittelu. Toisessa ääripäässä yritys nähdään puhtaasti keinona tuottaa hyvää. Moraalinen vastuu määrittää yrityksen ympäristössä, ei niinkään itse yrityksessä. Ympäristön moraalisten vaatimusten rikkominen näkyy yrityksen taloudellisessa menestymisessäkin. Yrittäjyydestä ja yrityksistä käsittelevissä kirjoissa puhutaan merkittävän paljon arvoista, esimerkiksi uskollisuudesta, luotettavuudesta, ahkeruudesta, hyvistä ihmissuhteista jne. Yritys koostuu ihmisistä, jotka tekevät moraalisia päätöksiä ja valintoja joiden takana heidän tulisi voida seistä.

"Kristilliset arvot luovat kestävän pohjan yrittäjyydelle. Arvoista nousevat rajat niin yhteistyö-kumppaneiden, työntekijöiden kuin luonnonkin suhteen." Ari Loponen, Yrittäjä, Lahti

Kristillisdemokraattisen käsityksen mukaan yritykselle voidaan asettaa ja myös tulee asettaa moraalista vastuuta. Yrityksen moraalilla voidaan arvioida, luokitella ja kehittää yrityksen ulkoisen toiminnan perusteella. Yrityksellä on arvoja, jotka ovat seurausta yrityksen työntekijöiden johtavista periaatteista ja uskomuksista. Historiallisesti tarkasteltuna menestyvät yritykset ovat olleet myös hyveellisiä, eettisiä.

Yhteiskunta asettaa lainsäädännön kautta eettiset viitekehykset, joiden puitteissa yritykset voivat toimia. Vastuu kuuluu näin ollen

sekä yritykselle, että yhteiskunnalle. Yritystoiminnan on otettava huomioon oma vastuunsa yhteiskunnalle ratkaisuihinsa päätyessään, mutta yhteiskunnan on kannettava vastuunsa näiden standardien laatimisesta, joiden mukaan ratkaisut tehdään. Yritykset eivät voi toimia rajattomasti. Tästä hyvänä esimerkkinä on pankkimaailman rajattomuus ja sen seuraukset koko Euroopan hyvinvoinnille. Viime kädessä yhteiskunta kantaa vastuutaan siitä, ettei se ole luonut kestäviä, eettisiä lainsäädännöllisiä rajoja.

Jos yrittäjyyttä tarkastelee kristillisten arvojen pohjalta, voidaan nostaa esille muutamia periaatteita. Voiton saaminen ei ole yrityksen ainoa päämäärä. Yrityksen taloutta tulee hoitaa niin, että siitä olisi hyötyä mahdollisimman monelle. Yrityksissä tulee valita sellainen vaihtoehto, joka lisää yhteenkuuluvuutta. Palkkauksen tulee olla oikeudenmukainen ja työsuojelun kattavaa. Yrityksen tulee toimia yhdessä luonnon kanssa ja sen hyväksi. Työn ja levon välisen tasapainon säilyttäminen on selkeä kristillisistä arvoista nouseva haaste yrittäjälle. Yrityksen toiminnalla on inhimilliset, ekologiset ja moraaliset rajat, joiden sisällä pysyminen on yrityksen pitkän aikavälin menestymisen edellytys. Kristilliset arvot vaativat liiketoiminnalta sitä, että se palvelee oikeudenmukaisesti, vahingoittamatta tai köyhdyttämättä itseä tai niitä, joita se palvelee.

Lähteet:

- Suomen Yrittäjät, Yksinyrittäjäohjelma, Yksinyrittäjäkysely 2013
- Suomen Yrittäjät, tavoiteohjelma 2015-2019
- Suomen Yrittäjät, Pk-yritysbarometri 2014
- Suomen Yrittäjät, Pk-yritysten toimintaympäristö, 2014
- Mahdollisuuksien Suomi, Elinkeinoelämän Keskusliiton Yrittäjyyslinjaukset 2015–2019
- Elinkeinoelämän valtuuskunta, EVA analyysi 40, pieni vaalisarja, Janne Juusela, Helsinki 5.11.2014
- Yrittäjänäisten Keskusliitto ry, Edunvalvonnan tavoitteet 2010 toukokuu 2
- Tilastokeskus, Yrittäjätilastot, Verotilastot http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaan_kauppatilastot/tilastot/yritykset/
- TEM, Työ ja yrittäjyys 2008
- TEM, Yrittäjyyskatsaus 2012
- TEM, Teollisuus osana elinvoimaista elinkeinorakennetta 2014

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä on päivittänyt KD:n ohjelman 29.1.2015